

כסרא"ם הרי עכ"פ גם להרא"ש צביא דלא איפסקא הוא ושמה דין שגם איברי בשב נחירה אסורים צבואם לארץ וכיון דליכא ס"ם להמיר לריבין אט להמיר אפילו בדרבנן (ובזה מיושב תמיהת הס"ג והס"ד על הרמ"א ביו"ד סי' רי"ח סיפ"ג ב' בהג"ה). הא חדא :

ושוב פקמתי מיני ורואתי שבדבר זה אם היכא דליכא צ' ספיקות להמיר שגם דרבנן הוא לחומרא כבר דבר צו המשנה למלך צ"ח מהלכות שאר אס"פ ה' ו' ובפרק י"ד מהל' מקואות דין ו' ובפ"ד מהלכות צבורות והאריך מאוד בזה. והנה אני איני חוזר מדעתי. ומה שהביא מדברי הר"ם במס' ידים פ"ג משנה ד' שכתב שאפי' יש בידים כל הני ספיקות טהור כבר כתב המ"ל שידים קילי יותר משאר מילי דרבנן ואין ללמוד מהם :

ואמנם מה שהביא מדברי הברענורא במס' מקואות פ"ג משנה ב' ב"ד"ה ואפילו עבד דהשתא איכא תרתי לרישומא שמה לא עבד כלל ואפילו עבד שמה קודם עבילה נחמרא אפי' ספיקו טהור וכן הוא במס' עירובין ל"ה ע"ב בהושעת ד"ה ספק כו' ה"ה נקט משום רבנן דסיפא דאפי' ב' צומאה קלה ספיקו טהור וריב"ז א"א מפרש דלוי או קהני כו' והמ"ל האריך בזה מאוד. ואני אומר שצבא זו דס"ם דרבנן להמיר אי אפשר לחלק בין זה ל"ס"ם דלחורייתא להקל והמירון הראשון בחוספות שם וריב"ז א"א בעירובין לא מחלקו בזה .. אבל מה שנתלקו הוא לענ"ד דאמרינן כיון ש"ס"ם דרבנן להמיר אפי' תמיהא ל"ס"ם דלחורייתא להקל וכש"ס"ם דלחורייתא להקל לא חמירין איכא שפיחוקא איסורא היכא שהחוקה היא

עבד הספיקות ממש כמו כמה ספיקות בשחיטה שיש כאן חזקה איש וצוח דודאי לא תהי' ס"ם וציון צ"ה דדיי' ס"ם אות כ"ס הכי נמי צ"ס"ם להמיר באיסור דרבנן היכא דליכא חזקה היתר עבד שני הספיקות לא מהני ס"ם וחמירין ספק דרבנן להקל. ומעשה היתרון ראשון סובר דספק ספק עבד כו' לענין טהרות על משנה דפ"ב דמקואות קאי והסברות בחזקת טהרה עומדים ובזה נקט ס"ם שאפילו יש ס"ם להמיר לא מהני עבד חזקה ואף שהאדם יש לו חזקת טומאה אפי' הסברות בחזקתו ואל תתמה שהרי התוס' שם בדף ל"ו ע"א ב"ד"ה במקום כו' מסקו דאפילו ר' יוסי מודה בטהרות. אבל התוס' כאן סברו כמו שכתבו התוס' בדף ל"ו בהמלה הדיבור שפולגתה היא

בטהרות אבל האדם עלמו אפילו לר"מ לר"ך עבילה ולענין הסברות שפיר מקשר כו' אפילו צ"ס"ם להמיר דלחיל בחר חזקה ור"י סובר דלחילין בחר חזקת האדם וריב"ז א"א סובר כמסקנת התוס' בדף ל"א ע"א דלענין האדם עלמו מיירי ולכן פירש ריב"ז א"א דלוי או קהני אבל היכא דליכא ס"ם להמיר אפילו דרבנן ספיקו להמיר :

שנית הנה לכאורה יש לדקדק בלשון של הרמ"א שכתב שיש נ"מ בצביא זו לאדם שאוסר עלמו בחדא מן המינין מומן ידוע ואילו כו' למה האריך הרמ"א בלשון מומן ידוע ואילו הא' ודאי שמי שאוסר עלמו באיזה דבר שאינו אוסר למפרע ופשיטא שאוסר עלמו להבא וא"כ למה אמר מומן ידוע והיה די באמרו אדם שאוסר עלמו בחדא מן המינין והיה לו מחמתו המין שיהיה חובל והולך עד אותה שעה שאוסר עלמו אם מותר לאכול מה שנתותר בידו. ולכן נלע"ד דלכאורה דברי הרמ"א תמוהים

דלדבריו כל צורך לא יהיה אסור ביון שכבר היה צבא שמה ולא יהיה נאסר אלא במה שיוציא הבפן אחר שכבר הוצר וכן לא יאסר מלגמא ליהיה נאסר מתו. ואין לומר הכי נמי שצביא זו היא גם בזה שהיא צבאי י"ז ע"א בעי רבא חזר והוא צבא"ק מהו צביאן שהיה למלקות או לאו כו'. והנה עד כאן לא מספקא ליה אלא אי צביא שהיה אבל אם היה עומד צבא"ק ונכנס לב"ה ודאי לקי והרי רגע קודם שהזיר עלמו היה מסתמא למתם הללו ועבשו לוקם עליהן וכל זה היה קשה להרא"ש עלמו על סברתו ולכן יוחא ליה להרא"ש אחת משתים או שעד כאן לא מספקא ליה לר' ירמיה אלא דדומיא דאברי ב"ג שאלו לא נאסרו במדבר וילפינן ממה דכתיב כי ירחק ממך המקום וזבחת כמו שפירש"י שם בדברי ר"ע שאמר בתחלה הו"ר להם בשר נחירה ומשנכנסו לארץ נאסר להם ופירש"י ב"ד"ה הו"ר להם כי מההוא קרא נפקא לן דכתיב כי ירחק וזבחת מכלל דעד השתא לא נלמנו על הצביחה והרי היא קרא במדבר נאסר להם חזקן שהקב"ה היה אותם במדבר והזכיר על הצביחה שלא יאכלו בשר נחירה ואמנם קבע להם זמן שלא יתחיל איסור זה עד שיבאו לארץ בזה איכא לתימר שהקפיד לגמרי שלא יחול איסור זה כ"א על שינחורו לאחר זמן ההוא כשם שהקפיד שלא יתחיל איסור זה עד אותו זמן אבל בדבר שנאסר ומתחיל האיסור תיבא אין שום חילוק בין מה שהיה בידו מעבד או מה שיבא אה"כ לידו. ולכן אדם החוסר עלמו בצביחה דבר או חזר שהזיר עלמו תיבא נאסר ואין חילוק בין מה שהיה בידו או מה שעתיד לבוא לידו ולכן נקט הרמ"א הנפקותא בצביא זו לאדם שאוסר עלמו בחדא מן המינין מומן ידוע ואילו כוונתו שלא אסר עלמו תיבא ממוצו זמן רק קבע זמן מאימת יתחיל האיסור בזמן שעתיד ב"ה ארר והאסר עלמו בצבא מר"ה ניסן ואילו דאז ממש דדומיא דבשר נחירה שהקב"ה היה אותם במדבר. ונס' סברא אחרת לתרץ קושייתו צבאי לא יתחייב מלקות על מתיבא שכבר מתו וכן על שחיית יין שהיה קודם חזרתו דעד כאן לא בעי ר' ירמיה אלא באברי נחירה שקודם שביאו לארץ לא היה איסור זה טהור כלל לנאסר אדם בשום מקום ובצבואם לארץ וסמאל איסור זה מעיקרא אבל מי שאוסר על עלמו אדם

הוא יכולים למכור להקונה ג"כ הכשר עם העור ואף שיתנה עם הקונה שאם ירצה הקונה אח"כ לחזור ולמכור לו העור לבדו מחויב הוא לחזור ולקנותו ממש באיזה סך שיתנה ואף שהוא פחות מהסך שמכר לו ומאלא שהעורך הוא בעד הכשר מ"מ כיון שבתחלה מכר לו הכל ביחד וגם הצריכה ביד הקונה להחזיק גם העור הערתה זו ל"ל להחזיר בדבר זה שיש בל"ה כמה לדדי היתר ויעקר האיסור ביארתי במקום אחר שהוא רק מדרבנן. ואמנם מה שרואים מעלתו להחזיר מקצת מה המלך והשירים אינו נכון, ולדבריו בעל דין זה שלא יעשה סחורה בדברים אסורים לגמרי. ואין זה דומה לליד שהחזירו ממימי המים כמו שפירש הרע"ב בפ"ג משביעית משנה ד' דשם טען מה מאוממת הזאה שהוא ליידי וכן מה שהחזירו לחרות בשביעית ולחזרו במסכת סנהדרין כ"ו ע"א שם מה המלך הוא מן השדות וכמו שפירש"י שם ב"ד"ה ארבעה מה שצוה המלך כך וכן כורין לשנה מן השדה. וכן אינו דומה לדברי הס"ג ב"ה"א סימן תקל"ט ס"ק ב' לענין היתר הסחורה שה"מ דשם יאמר לישב בטל בחס"מ. וכן אינו דומה להיתר רבית מנכרי דשם בפירוש היתרו כדי חייו אבל כאן יכול לעסוק בדברים המותרים :

ועל מה שהקשה על התו"ם בפ"ג משביעית משנה ד' שכתב שהרמב"ם בחיבורו פסק כחכמים והקשה מעלתו הרי הרמב"ם אינו מתיר אלא בזמנו וחכמים לפי פירושו של התו"ם מתירין אפילו מתכוין. ידע שגם אני פירשתי היסד דברי התו"ם ומעין שפירש מעלתו אבל לא מקצתו של מעלתו. וגם אני לא לחלוק על פירושו של התו"ם בזהאי רק התו"ם פירש לפי דברי הרע"ב שגם ר"י אינו מתיר אלא בזמנו א"כ ע"כ הפלוגתא בינו לת"ק הוא דלת"ק דוקא ליידי וא"כ ע"כ חכמים שבסוף המשנה מתירין אפילו מתכוין דל"כ היינו ח"ק אבל הרמב"ם שפירש בפירוש המשנה דברי ר"י להחזיר אפילו מתכוין א"כ נכלל לפרש דת"ק לאו דוקא ליידי אלא אורחא דמלתא נקט שיון שאינו מתיר רק בזמנו לא שכיח שמי שאינו ליידי שזדמן שיבוא לידו עוף או חיה עמאלה דשגמלא ליידי משכחה מזדמן שהיה פורש מלוד טהורים ובאו למלוד טהורים ולעולם בלאם מזדמן במקרה גם למי שאינו ליידי שבאו מעמלם לידו מותר למכרם ור"י חולק ומתיר אפילו מתכוין ללוד ואפי' כל אדם ובלבד שלא יהא אומנתו בכך וחכמים בלא לאסור למי שאינו ליידי אפילו בזמנו ושפיר כתב התו"ם שהרמב"ם פסק כחכמים. זה הללע"ד דכפזי כי א"י :

תשובה שלום רב לכבוד אהובי האלוף הרבני המופלג התורני ש"ב כבוד מוה"ר בער אופנהיים נר"ו :

סד מכתבו הגיעני. ואשר שאלו בצבוא דלתי לידו בחדא שבה לנור שם ומתחלה היה דירתו במקום שנהגו איסור והוא צבא ביהא שם נכרי ועבשו קבע דירתו שם במקום שנהגו איסור והוא צבא ביהא שם הביא עמו חמאה ממקומו הראשון שלקח עמו צבא לאתו משם ונחלק שם מעלתו עם מורה אחד שהמורה הורה לו שמוותר לו לאכול החמאה היכא שהביא עמו כיון שכבר חלל מהחמאה היכא שהיתה בידו משעה שהיה מותר בה א"כ עבשו שבה למקום איסור ונהגו חומרת מקום שהוא עתה שם אי אפשר לחומרא זו לחול על החמאה שכבר היה מותר בה. ולמד זה ממה דליתא בחולין דף י"ז ע"א בעי ר"י אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עממך לארץ מהו כו' תיקו. ורש"י פירש דת"ק צביא היא רק דרוש וקבל שבר והרא"ש השיב עליו דלא אשכחן צביא צ"ס"ם בדבר שאין לו דינא שום

דבר וכן כתב הרמ"א דנ"מ בצביא לאדם שאוסר עלמו בחדא מן המינין מומן ידוע ואילו כוונתו שלא אסר עלמו ממוצו מין שהיה חובל והולך עד שהגיע זמן אסור מותר לאכול מה שנתותר בידו אי נמי שר"ה ב"ד לאסור דבר אחד כמו שאסרו גביטת הנכרים ושלוקות וכוונתו בזהן אם אסור מה שיש לו ממש מאותו המין ביד ישראל עכ"ל הרמ"א. ואמר המורה שהוא שזה הוא דומה לנדרן הרא"ש שהרי חמאה זו עלמה כבר היתה מותרת לו וא"כ החמאה האת תליא בסק צביא דר"י וכיון שנאסר בתיקו חמירין בספיקא דלחורייתא לחומרא ובספיקא דרבנן לקולא וחמאה היא רק איסור דרבנן ואולי לקולא. ומעלתו נחלק עליו כי מה שהוא תיקו בגמרא מיתשב לדין חסרון ידיעה ואינו נכנס בכלל ספק לא לענין ספק ספיקא בשל תורה ולא לענין ספק אחד דרבנן אפילו אם ימא דפולגתא מיתשב ספק אבל תיקו אינו נכנס בכלל ספק. וזה תורף המחלוקת שבייכים :

ואני אומר דלפי א"י היבנא להמורה סברתו שזו מיתשב ספק אכתי אינו מהכריס להוראתו וכמה פעמים שאבאר. האחד הוא שכמו שפסק דלחורייתא הוא לחומרא ואפי' ס"ם מותר בשל תורה והייט משום דס"ם היו כמו קרוב לודאי ה"ל דרבנן דקיימא לן ספיקא דרבנן לקולא אם איכא ס"ם להמיר אסור אפילו דרבנן שזה קרוב לודאי הוא. ומעשה כיון שהמורה הוא אלו הכל נכנס בכלל ספק מתחיל יש כאן ס"ם להמיר שהרי רש"י ודאי לא ס"ל סברת הרא"ש שהרי רש"י פי' שאין צביא זו רק דרוש וקבל שבר א"כ מכלל דס"ל לרש"י שאין שום נפקותא לדינא בצביא זו. ובחיודושו לחולין מפורש טעמא דרש"י בזה. ואמנם כעת יהיה טעמו של רש"י מחיוב טעם שהיה עכ"פ לית ליה לרש"י סברת דמיונו של הרא"ש. ומעשה חמירין ס"ם להמיר שמה אלה כרש"י ואת"ל הלכה

דבר